

3. Инглхарт Р. Модернизация, культурные изменения и демократия: Последовательность человеческого развития / Р. Инглхарт, К. Вельцель – М.: Новое издательство, 2011. – 464 с.

4. Коломієць О. Г. Філософська парадигма упередження агресивності у сучасному суспільстві: дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.03 / Олена Германівна Коломієць; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2015. – 396 с.

5. Свириденко Д. Б. Потенціал педагогіки трансгресії в епоху глобалізації / Д. Б. Свириденко // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Науковий вісник / За заг. ред. праць. – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип.88 (9). – С.128–132.

6. Свириденко Д. Б. Феномен віртуальної реальності в європейській філософії на межі ХХ – ХХІ ст. (історико-філософський аналіз): автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.05 / Д. Б. Свириденко; Дніпропетр. нац. ун-т. – Д., 2008. – 18 с.

7. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Андрущенко, І. Передборської. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.

8. Bazaluk O., Blazhevych T. Modern Basics Philosophy of Education / O. Bazaluk, T. Blazhevych // Future Human Image. – 2015. – Vol.2 (5). – P.93–100.

9. Collado-Ruano J. Biomimicry: a Necessary Eco-Ethical Dimension for a Future Human Sustainability / J. Collado-Ruano // Future Human Image. – 2015. – Vol.2 (5). – P.23–57.

10. Goldstein Arnold P. Aggression reduction strategies / Arnold P. Goldstein // Peace Review: A Journal of Social Justice. – 1992. – Issue 4:3. – P.14–18.

References

1. Dzvynchuk D.I. Rozvytok osvitych system u KHKH stolitti ta novi zapyty XXI stolittya / D. I. Dzvynchuk // Vyscha osvita Ukrainy. – 2007. – №1. – S.27–35.

2. Zakon Ukrainy «Pro doshkil'nu osvitu» vid 11.07.2001 №2628-III [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

3. Inghart R. Modernizacija, kul'turnye izmenenija i demokratija: Posledovatel'nost' chelovecheskogo razvityja / R. Inghart, K. Vel'cel' – M.: Novoe izdatel'stvo, 2011. – 464 s.

4. Kolomyets' O. H. Filosofov's'ka paradyhma uperedzhennya ahresyvnosti u suchasnomu suspil'stvi: dys. ... d-ra filoz. nauk: 09.00.03 / Olena Hermanivna Kolomyets'; Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. – Kyjiv, 2015. – 396 s.

5. Svyrydenko D. B. Potencial pedahohiky trans'hresiyi v epokhu hlobalizatsiyi / D. B. Svyrydenko // Hileya. Istorychni nauky. Filosofov's'ki nauky. Politychni nauky: Naukovyy visnyk: Zb. nauk. prats'. – Kyjiv: NPU imeni M. P. Drahomanova, 2015. – Vyp.88 (9). – S.128–132.

6. Svyrydenko D. B. Fenomen virtual'noyi real'nosti v yevropeys'kiy filozofiyi na mezhi XX – XXI st. (istoryko-filosofov's'kiy analiz): avtoref. dys... kand. filozof. nauk: 09.00.05 / D. B. Svyrydenko; Dnipropetr. nats. un-t. – D., 2008. – 18 s.

7. Filosophiya osvity: Navchal'nyy posibnyk / Za zah. red. V. Andrushchenka, I. Peredbors'koyi. – K.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2009. – 329 s.

8. Bazaluk O., Blazhevych T. Modern Basics Philosophy of Education / O. Bazaluk, T. Blazhevych // Future Human Image. – 2015. – Vol.2 (5). – P.93–100.

9. Collado-Ruano J. Biomimicry: a Necessary Eco-Ethical Dimension for a Future Human Sustainability / J. Collado-Ruano // Future Human Image. – 2015. – Vol.2 (5). – P.23–57.

10. Goldstein Arnold P. Aggression reduction strategies / Arnold P. Goldstein // Peace Review: A Journal of Social Justice. – 1992. – Issue 4:3. – P.14–18.

Kachmar O. V., Ph.D. in pedagogy, associate professor, assistant professor of arts disciplines of elementary education at Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ukraine, Ivano-Frankivsk), Ooleksandra75@ukr.net

Child and adolescent aggression as an object of educational influence: an attempt at philosophical conceptualization

The proposed article examines the educational strategies of preschool and school education aimed at preventing and overcoming the aggressiveness of students. In Ukraine, the need of education of tolerant, humanistically-oriented personality is declared being one of the fundamental principles of the education of children and adolescents. But processes of aggressiveness anticipating are full of collisions. Educational strategies should combine (on a theoretically grounded level) the

capabilities of a number of theories of prevention and overcoming of aggression (control theory, catharsis one etc.). It also should take into account a wide range of factors of actualization of aggressive intentions for children and adolescents (psychological, physiological, cultural and religious ones etc.) to be effective in the face of complex modern socio-cultural dynamics.

Keywords: aggression, aggression, preschool education, school education, prevention of aggressiveness, overcoming of aggressiveness.

* * *

УДК 16:001.5

Білоус А. О.,
аспірант, Київський національний університет
м. Т. Шевченка (Україна, Київ),
annabelous24@gmail.com

РІВНІ ФОРМАЛЬНО-ЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ

Проводиться формально-логічний аналіз явищ інтернет-дискурсу. Завдяки такому підходу аналізуються такі акти інтернет-дискурсу: флейм, тролінг, оффтоп, хлівар та інші; інтернет-конструкти: емотикони, гіф-анімації, стікери, інтернет-меми. Аналіз проводиться на рівнях: ім'я/поняття, судження/висловлювання, міркування. За такого підходу інтернет-дискурс постає як певна стала конструкція. Логічний аналіз інтернет-дискурсу дозволяє структурувати та систематизувати сам процес його реалізації. На формальному рівні аналізу інтернет-дискурсу стає очевидним, що він відрізняється від реального дискурсу застосуванням особливих конструктивів, які можуть з точки зору логіки виконувати різні функції. Тут виникають нові форми функціонування мови, які, поєднуючись з уже звичними, оновлюють саме поле дискурсу.

Ключові слова: інтернет-дискурс, формальна логіка, інтернет-конструкти, акти інтернет-дискурсу, імена, поняття, судження, міркування.

Бурхливий розвиток Інтернету та його всеосяжність породило нове явище спілкування – інтернет-дискурс. Чимало дослідників виокремлюють різні підходи щодо розуміння та опису цього явища. Загалом проблематика, присвячена аналізу комунікації та її аргументативної складової розглядалась Аристотелем, Р. Вейтлі, Ю. Габермасом, Ф. Гваттарі, П. Лоренценом, Я. Хінтіккою, Н. Хомським, Р. Якобсоном та ін. Серед дослідників, які розглядали проблеми віртуальної комунікації, можна виділити такі імена: М. Аакхус (M. Aakhus), С. Ваттс (E. Watts), Г. Вегер (H. Weger), Е. Галичкіна, Р. Докінз, М. Кастельс, П. Кондаротов, О. Леонтович Л. Назарова, А. Назарчук, О. Романов, Е. Тофлер та інші. Інтернет-дискурс став об'єктом дослідження таких науковців як О. Горошко, В. Громова, Л. Компанцева та ін. Проте цілісного аналізу інтернет-дискурсу з точки зору логіки не проводилося.

Мета цієї статті – репрезентувати можливий підхід до формально-логічного аналізу інтернет-дискурсу на рівнях: імена/поняття, судження/висловлювання, міркування.

Зважаючи на те, що сьогодні інтернет-спілкування є невід'ємною частиною суспільного життя, але цілісний аналіз його з точки зору логічного знання не проводився, ми вважаємо за потрібне зупинитись на розгляді інтернет-дискурсу з точки зору формально-логічного підходу. Різноманітні прийоми, методи та способи вираження думок можна проаналізувати через базові форми мислення, основні терміни сучасної логіки. У цьому випадку інтернет-дискурс постає як певна стала конструкція. Завдяки надбанням традиційної та сучасної логік можна провести аналіз на рівні мисленневих структур, а саме: на рівні імен/понять, суджень/висловлювань та міркувань. Зазначимо, що інтернет-дискурс є таким що постійно розвивається,

змінюється та породжує нові форми вираження думок. Слово «форма» є доречним адже розуміється як вираженням способу подачі певної інформації або певного акту. Акти інтернет–дискурсу – це основні дії користувачів, що покликані забезпечити контакт одного з іншим або з групою. Будь–який акт інтернет–дискурсу несе в собі ідеї повної відкритості інтернет–комунікації: як тільки користувач переходить з поля контакту «людина–комп’ютер» до поля «людина–комп’ютер–людина», відкривається поле реалізації таких актів. Загальний список актів інтернет–дискурсу дуже різноманітний. Коротко перелічимо деякі з них: флейм, троллінг, флуд, капс, офтоп, холивар тощо. Конструктами інтернет–дискурсу є емотикони, гіф–анімації, стікери, інтернет–меми.

Формально–логічний аналіз інтернет–дискурсу полягає у зіставленні вищенаведених актів та конструктивів з базовими термінами логіки. Таке зіставлення дозволяє зрозуміти, яке місце в інтернет–дискурсі займають ці явища. Перше, важливе для розгляду, на нашу думку, це градація цих актів/конструктивів, виходячи з того, чим вони виступають як мисленнєві структури. Як зазначалося, інтернет–дискурс є дуже неоднорідним, багато його складових швидко змінюються і піддаються аналізу, структуруванню та систематизації досить стихійно.

Отже, визначимо деякі базові терміни логіки. Вирази природної мови можна розглядати як знаки, що є носіями імен. З цього боку, усі осмислені (значущі) мовні вирази у сучасній логіці розглядаються як імена. Ім’я – мовний знак, що позначає предмет. Імена в мові виражають таку форму мислення як поняття, вони є смисловими характеристиками імен (перш за все загальних). «Будучи певним видом думки, поняття являє собою разом з тим і певну форму пізнавальної, мисленнєвої діяльності, форму пізнання предметів та явищ дійсності, певний спосіб відтворення предметів та явищ дійсності на ступені абстрактного мислення» [3, с. 90]. Отже, поняття – це форма мислення, яка є результатом узагальнення та виділення предметів деякого класу за загальними та специфічними для них ознаками. Формою мислення, яка відображає зв’язок між предметом та його ознакою є судження.

У звичайному комунікативному процесі поняття «речення», «судження», «висловлювання» виступають синонімами. Проте, з точки зору традиційної логіки, судження слід розглядати як одну з форм мислення, та важливим є розрізнення зазначених понять. Судження – це думка, яку виражає речення як певна знакова форма. Вживаючи термін «речення», мають на увазі знакову форму. У семантиці виходять з того, що знак повинен мати смисл і значення. Смислом розповідного речення (як знаку) є судження (тобто думка, яка зафіксована у реченні) або інформація, яку несе в собі речення, а значенням – оцінка відповідності речення тому, про що йдеться у реченні (тобто істина чи хибна). Термін «висловлювання» вживається тоді, коли мають на увазі судження разом із певною знаковою формою, тобто висловлювання – це розповідне речення, смислом якого є судження, а значенням – такі логічні об’єкти, як істина або хибна. Коли у традиційній логіці, яка досліджує форми мислення, вживається термін «висловлювання» як рівноцінний терміну «судження», то мається на

увазі, що висловлювання як об’єкт сучасної логіки, яка досліджує мову як втілення мислення, може моделювати судження, бути одним із варіантів представлення судження [6, с. 197].

Украй важливою формою мислення є умовивід. Це така форма мислення, завдяки якій із одного або декількох суджень отримують нове судження (нове знання). Щодо сучасних досліджень з логіки умовивід розуміється або як найпростіший вид міркування, або як синонім міркування. Згідно з першим розумінням, міркування це процедура обґрунтування певного висловлювання шляхом покрокового виведення його з інших висловлювань. Умовивід вважається найпростішим різновидом міркування тому, що теза, що обґрунтовується, безпосередньо, мов би в один крок виводиться із засновків, які можна розглядати як аргументи на користь тези. А багато які міркування мають більш складну структуру. Так, у процесі міркування можуть здійснюватися декілька умовиводів, причому висновки одних можуть стати засновками інших [2, с. 14]. У цій статті ми зупинимось на другій позиції щодо співвідношення понять «умовивід» та «міркування». Під останнім розуміємо розумовий процес, у ході якого на підставі наявних, відомих знань отримують нове знання.

Інтернет–дискурс, на рівні імен/понять розгортається як неоднорідний прошарок тексту, в якому як імена, так і поняття постійно з’являються і так само постійно зникають. Яскравим прикладом є інтернет–мем, тобто зібрання найбільш відомих одиниць інформації, своєрідних інтернет–міфів. Тут можна зустріти слова на кшталт «рікрол», тобто свідомо підміна потрібного користувачу посилання на посилання, що містить пісню Ріка Естлі «Never gonna give you up», «мунспік» – незрозуміла мова, «вімла» – поганий стан речей та ін. Цікаво, що інтернет–меми як поняття не дивлячись на свою мінливість, діють влучно та легко розуміються (зчитуються) інтернет–користувачами. «Звичайно, і поняття, і судження, і гіпотези, й інші форми мислення відіграють самостійну роль у процесі пізнання. Проте кінцевою метою пізнання є створення не окремих понять і не висування ізольованих гіпотез, і навіть не відкриття відокремлених законів, а побудова єдиної, концептуальної системи, за допомогою якої досягається оптимальне та цілісне відображення певної області дійсності. У рамках теорії усі раніше відокремлені й ізольовані форми мислення стають елементами концептуальної системи і зв’язуються в єдине ціле за допомогою логічних відносин визначення, дедукції і підтвердження» [7]. Інтернет–меми значно спрощують діалог, швидко стають упізнаваними об’єктами, і, в результаті, є включеними до побудови інтернет–дискурсу. Вони є базовими його елементами. Такими ж елементами виступають емотикони, гіф–анімації, стікери. Вони насичують інтернет–дискурс, роблять його наповненим емоціями, виразністю. Вони являються іменами різних видів інтернет–конструкцій. Наприклад, найпростіший емотикон – є знаком, що виступає іменем жесту–суму, смисл якого виражається у понятті «сум».

Значимо, що сум є класом семантично різно–рідних жестів, причому смислове розмаїття, а, отже, і відповідний йому розподіл усіх жестів–суму на класи обумовлено різними середовищами. Різні типи

смыслових модифікацій та інших когнітивних операцій над інваріантом створюють розмаїття смислових типів суму. Отже, створюють різні поняття, що граматично можуть виражатися поєднанням різноманітних прикметників зі словом «сум». Варіативність притаманна як самому суму, так і їх мовним позначенням (іменам). Різні види емотиконів–суму можуть, відповідно, виражати різні види жестів. Проте загальні, суттєві ознаки конкретного виду жесту–суму, які розуміються комунікатором при використанні такого емотикону, будуть формувати у його мисленні поняття про цей знак.

Інтернет–конструкти можуть виступати іменами та поняттями, як і багато інших слів природної мови. Користувачі оперують ними не як технічними знаками, а саме як поняттями, що несуть в собі певні смислові характеристики. Тож, з точки зору логіки інтернет–дискурсу, інтернет–конструкти виражають поняття, які включені у текст з такими самими логічними характеристиками, як і конструкти природної мови. Проте у правилі може бути виняток. Так, в інтернет–дискурсі це інтернет–мем (картинки з написом–текстом), який може бути не тільки поняттям, а й висловлюванням, будучи складовим міркуванням.

На рівні суджень для інтернет–дискурсу характерним є певне змішування понять природної і штучної мов (можна вести мову про так звану, інтернет–мову, що характеризується активним використанням інтернет–конструктів). У формі суджень зазвичай виступають оффтоп–тези, оскільки для того, щоб оффтоп відбувся, потрібно висунути початкову оффтоп–тезу, яка і буде судженням. Наприклад:

А: Хоча коти – досить віддані тварини, вони все ж таки люблять свободу.

Б: Не знаю, у мене котик дуже любить і поїсти, і поспати зі мною. Коли приходжу додому – нявчить голосно.

В: Котики – це круто. Тільки от деякі їх власники – дуже самотні. І знаєте, мені їх дуже шкода, це ж як треба жити, щоб у сучасних мегаполісах відчувати себе самотнім.

Б: Тобто ти думаєш, що ті, хто заводять котиків – самотні?

В: Ні, я кажу, що мені шкода самотніх людей, неважливо, з котиками, чи ні?

А: До чого тут це?!

Б: От–от.

В: Вам зрозуміліше, у вас же котики є.

Підкреслене судження є початком оффтопу, який поступово переростає у флейм.

Разом з тим, можна зустріти і вищезазначену ситуацію, коли в рамках суджень змішуються поняття різнорідних дискурсів: «Не всім дано це зрозуміти (☹️)» ((☹️) – емотикон сарказму). Емотикон тут функціонує абсолютно природно, він не видається зайвим, оскільки судження в інтернет–дискурсі постійно розширюються інтернет–конструктами задля підсилення виразності. Тут, наприклад, емотикон сарказму дає зрозуміти, що автор судження, скоріш за все, хотів підкреслити, що його співрозмовник (або читач його посту) не зрозуміє певної думки.

На рівні міркувань інтернет–дискурс характеризується особливими проявами – актами інтернет–дискурсу. У рамках таких міркувань, що становлять

аргументацію в актах інтернет–дискурсу, можуть свідомо порушуватися логічні закони та правила.

Щодо логічного аналізу інтернет–дискурсу на рівні таких теоретичних міркувань, як–от дедуктивні, індуктивні та міркування за аналогією, то можна констатувати, що тут представлені практично всі їх види. Насамперед тому, що міркування інтернет–дискурсу майже нічим не відрізняються від міркувань реального (не інтернет–дискурсу) дискурсу. Їх варто аналізувати формально, а саме, в якості складових тексту як сталої структури, визначаючи правильність їх побудови. Проте, все–таки інтернет–реальність впливає на формування висловлювань, міркувань учасниками спілкування. Порівняємо:

«Якщо ти не виконаєш завдання, то я буду сваритись. А якщо я буду сваритись, то все, тобі кінець» та

«22:07 Якщо не виконаєш завдання...»

22:09 То що?

22:09 Буду сваритись.

22:10 І що буде?

22:13 Тобі кінець буде».

У першому випадку ми бачимо дедуктивне міркування, яке зрозуміле та легко піддається аналізу. Відновимо його: «Якщо ти не виконаєш, то я буду сваритись. А якщо я буду сваритись, то все, тобі кінець. Отже, якщо ти не виконаєш завдання, то все, тобі кінець». Логічна форма (схема) цього міркування має такий вигляд: $A \rightarrow B, B \rightarrow C$

$A \rightarrow C$.

Це схема прямого дедуктивного міркування, а саме: суто умовного міркування.

Щодо другого випадку то його, проаналізувати формально складніше. Річ у тім, що одні і ті ж самі поняття, судження, міркування можуть реалізовуватися абсолютно по різному в реальних (не в інтернет–середовищі) процесах аргументації та під час аргументування в інтернет–дискурсі. В останньому, окрім теоретичних, наявні також практичні міркування, які містять терміни, що характерні для опису цілей, бажань, намірів. Метою таких міркувань є обґрунтування певної дії.

Мисленневими структурами, що складають флейм, тролінг, флуд, оффтоп, холівар є імена/поняття, судження/висловлювання, міркування. Тексти у зазначених актах інтернет–дискурсу набувають своєї специфіки завдяки використанню як складових висловлювань, міркувань різних інтернет–конструктів (емотиконів, емодзі, стікерів, інтернет–мемів, гіф–анімацій). Крім того, ще однією умовою, що впливає на специфіку побудови міркувань в інтернет–дискурсі виступає наявність обмеження (на деяких інтернет–ресурсах) на кількість символів у публікаціях. Це є, наприклад, у соціальних мережах Twitter, Instagram, різноманітних інтернет–форумах, відгуках на сайтах багатьох підприємств, таких, як–от магазини, заклади харчування тощо. Хоча досить часто висловлювання на зазначених ресурсах інтернет–дискурсу подаються в скороченому вигляді, однак на сприйняття інформації це не впливає: користувачі миттєво «зчитують» її. Таке «зчитування» стає можливим, насамперед, завдяки часті використанню прийому «капс», інтернет–мемів, емотиконів, а також фразеологізмів, народжених в Інтернеті для

інтернет-спілкування (це фрази, на кшталт таких: «лол», «лонгрід», «плиз», «прост», «ОМГ» тощо).

«Комп'ютерно-опосередкований дискурс являє собою значною мірою самодостатній феномен, який проявляє ознаки динамічного розвитку і володіє привабливою силою як сприятливе середовище для реалізації безлічі типів людської діяльності. Однією зі знакових прикмет сучасного формату людського спілкування є створення специфічного інтерактивного середовища мовної практики, забезпеченого комп'ютерними технічними засобами» [1, с. 15]. Ось ці комп'ютерні технічні засоби роблять реалізацію інтернет-дискурсу можливою. У рамках різного програмного забезпечення та сайтів (месенджерів, мобільних додатків, сайтів соціальних мереж, інтернет-форумів тощо) він реалізується по-різному.

Наприклад, флуд не застосовується у соціальних мережах, оскільки там передбачений технічний захист від такого. А оффтоп у діалогах через месенджери сам-на-сам дуже складно реалізувати, оскільки, якщо людина зацікавлена у певній темі, вона не дозволить відійти від неї. Далеко не всі месенджери підтримують завантаження «гіфок», деякі навіть не дозволяють надсилати картинки.

Можна говорити про різні виміри існування інтернет-дискурсу. Наприклад, у соціальних мережах він може бути як безперервним, так і таким, що реалізується поступово, не відразу. Безперервність може виражатися у публікації певного посту, а от поступовість – у коментарях під ним, оскільки тут беруть участь декілька користувачів. У межах месенджерів інтернет-дискурс реалізується поступово, оскільки він є діалогом. Така неоднорідність інтернет-дискурсу розкриває багато можливостей для його учасників, більш того, виникають свої правила, які контролюють застосування актів та конструктів інтернет-дискурсу у так званому «пристойному» суспільстві. Мова йде про рівень спілкування користувачів, де є повага співрозмовників та раціональний, конструктивний діалог.

Підводячи підсумок, зазначимо, що логічний аналіз інтернет-дискурсу дозволяє структурувати та систематизувати сам процес його реалізації. На формальному рівні аналізу інтернет-дискурсу стає очевидним, що він відрізняється від реального дискурсу застосуванням особливих конструктів, які можуть з точки зору логіки виконувати різні функції. Тут виникають нові форми функціонування мови, які, поєднуючись з уже звичними, оновлюють саме поле дискурсу. Більш того, дуже часто ці форми проникають і в реальне життя, насамперед, інтернет-меми, таким чином змінюючи вже звичну нам комунікацію.

На рівні понять інтернет-дискурс збагачується різноманітними конструктами, які відрізняються від звичайних слів, але виконують схожі функції. Емотикони, гіф-анімації, стікери, графічні інтернет-меми постають такими знаками, що мають смислові характеристики понять, замінюючи граматичну форму вираження останніх, які частіше просто неможливо реалізувати на рівні реального, живого вербального спілкування. Останнє доповнюється, удосконалюється саме завдяки таким конструктам. Зазначені конструкти поєднують у собі риси впливу вербального та

невербального спілкування. При цьому в інтернет-комунікації вони використовуються постійно.

Тролінг, флуд, флейм – способи реалізації аргументації. Але не в інтернет-дискурсі, в реальному житті реалізувати їх складно. Тут грають роль різні фактори: психологічний (в Інтернеті ніхто не бачить учасника дискусії), фактор дискретності (є можливість продумати свою відповідь, навіть відредагувати її), соціальний (в інтернет-дискурсі завжди є «натовп», тобто сукупність усіх читачів або учасників діалогу, які потенційно можуть прокоментувати допис чи взяти участь у діалозі), інформаційний (можливість отримати необхідну інформацію задля підтримки аргументації чи критики майже миттєво). Можна стверджувати, що інтернет-дискурс змінює реальний дискурс, поступово починаючи диктувати йому свої норми. Тепер реальна аргументація все частіше може перериватися фразами «зараз погуглю» чи «читав ось на фейсбуці, зараз покажу», примусово переноситися у віртуальний план («давай ввечері тобі напишу, поговоримо») чи перетворюватися на справжній тролінг.

Список використаних джерел

1. Баркович А. А. Лингвистическая специфика компьютерно-опосредованного дискурса / А. А. Баркович. – Мн.: Изд. центр БГУ, 2016.
2. Бочаров В. А. Основы логики: учебник / В. А. Бочаров, В. И. Маркин. – М.: Инфра-М, 1998. – 296 с.
3. Войшвилло Е. К. Понятие как форма мышления: логико-гносеологический анализ / Е. К. Войшвилло. – М.: МГУ, 1989. – 239 с.
4. Євграфова А. О. Ст'об як мовна практика сучасного деїдеологізованого суспільства / А. О. Євграфова // Філологічні трактати. – 2009. – Т.1, №1. – С.42–50.
5. Ішмуратов А. Т. Логіка соціального дискурсу / А. Т. Ішмуратов // Філософська думка: Український науково-теоретичний часопис. – К.: Ін-т філософії НАНУ, 2000. – №2. – С.4–15.
6. Конверський А. Є. Логіка: підручник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. – 391 с.
7. Рузавин Г. И. Методы анализа и построения научных теорий / Г. И. Рузавин. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.childpsy.ru/lib/articles/id/9577.php>

References

1. Barkovich A. A. Lingvisticeskaja specifika komp'juterno-oposredovannogo diskursa / A. A. Barkovich. – Mn.: Izd. centr BGU, 2016.
2. Bocharov V. A. Osnovy logiki: uchebnik / V. A. Bocharov, V. I. Markin. – M.: Infra-M, 1998. – 296 s.
3. Vojshvillo E. K. Ponjatje kak forma myshlenija: logiko-gnoseologičeskij analiz / E. K. Vojshvillo. – M.: MGU, 1989. – 239 s.
4. Yevhrafova A. O. St'ob yak movna praktyka suchasnoho deideologizovanoho suspil'stva / A. O. Yevhrafova // Filolohični traktaty. – 2009. – T.1, №1. – S.42–50.
5. Ishmuratov A. T. Lohika sotsial'noho dyskursu / A. T. Ishmuratov // Filosofovs'ka dumka: Ukraïns'kyj naukovu-teoretyčnyj časopys. – K.: In-t filosoфиy NANU, 2000. – №2. – S.4–15.
6. Konvers'kyj A. Ye. Lohika: pidruchnyk. – K.: Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr «Kyivys'kyj universytet», 2016. – 391 s.
7. Ruzavin G. I. Metody analiza i postroenija nauchnyh teorij / G. I. Ruzavin. [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.childpsy.ru/lib/articles/id/9577.php>

Bilous A. O., postgraduate student, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), annabelous24@gmail.com

Levels of formal-logical analysis of internet-discourse

The article carries out a formal logical analysis of the phenomena of internet-discourse. Thanks to this approach, acts of internet-discourse are analyzed: flame, trolling, off top, holy war and others; internet-constructs: emoticons, gif-animations, stickers, internet-memes. The analysis is carried out at such levels: names / concepts,

judgments / statements, reasoning. With this approach, internet-discourse appears as a kind of construction. Logical analysis of internet-discourse allows to structure and systematize the very process of its implementation. At the formal level of the analysis of the internet-discourse, it becomes obvious that it differs from real discourse by applying special constructs that can perform various functions from the point of view of logic. Here new forms of language functioning arise, which, combined with the already familiar ones, update the every field of discourse.

Keywords: internet-discourse, formal logic, internet-constructs, acts of internet discourse, names, concepts, judgments, reasoning.

* * *

УДК 1:37.01

Кийков О. Ю.,
директор дирекції «Дипсервіс» Генеральної дирекції
з обслуговування іноземних представництв
(Україна, Київ), Kyukov@ukr.net

ЗАРОДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Досліджено феномен інтернаціоналізації вищої освіти в епоху Середньовіччя. На прикладі перших університетів автор розкриває космополітичність навчального середовища того часу, звертаючи увагу на полінаціональну структуру таких університетів, як Болонський та Паризький. Висловлюється теза, що сучасна тенденція інтернаціоналізації освіти є поверненням до традицій середньовічної європейської культури.

Ключові слова: середньовічний університет, інтернаціоналізація, космополітизм, академічна мобільність.

Сьогодні сфера вищої освіти зазнала значного впливу процесів глобалізації, в основному завдяки Болонському процесу. Почали розроблятися питання глобальних освітніх ринків та університетів. У цьому контексті спостерігається і розвиток міжнародної освіти, яка знімає обмеження кордонами певної країни, створюючи умови для культурного та академічного обміну. Процес навчання, у свою чергу, зазнає стандартизації за спільними для усіх країн-учасників вимогами та під впливом нових соціальних технологій [8]. Одним з найголовніших факторів впливу виявилася економічна ідеологія глобалізації, котра вивела на передні й план ринок та приватизацію.

Для нас міжнародна освіта XXI століття пов'язана, у першу чергу, з вищезгаданим феноменом академічної мобільності, яка відіграє не лише роль механізму інтеграції університетів різних країн у міжнародний освітній простір, але й є фактором сприяння формування якісно нових трудових ресурсів, здатних посісти гідне місце на світовому ринку праці. Комюніке 2003 року називає мобільність студентів, академічного та адміністративного персоналу основою створення європейського простору вищої освіти. «Мобільність викладачів, студентів та випускників є одним з основоположних елементів Болонського процесу, який створює можливості для особистісного росту, розвитку міжнародного співробітництва, підвищуючи якість вищої освіти та складаючи реальне життя в поняття європейського простору» [див. 13]. Саме ж поняття означає можливість для студентів, викладачів та адміністративного персоналу вишів переміщатися з одного університету до іншого з метою обміну досвідом та отримання можливостей, з тих чи інших причин відсутніх у *alma mater*, та подолання національної замкнутості [7].

Однак було б помилкою вважати міжнародну освіту виключно продуктом останніх десятиліть. Її зародження

сягає корінням ще часів стародавності, починаючи з перших шкіл. Проте більш чітко її генезу можна прослідкувати, починаючи з епохи Середньовіччя, коли сформувалося саме поняття університету. Тому *метою* нашої статті є дослідження становлення та розвитку міжнародної та інтернаціональної освіти Середньовіччя.

У середньовічній Європі вища освіта закріпилася завдяки розвитку писемності, створивши можливість передавати системні знання великій кількості людей. Середньовіччя зазвичай асоціюється з розвитком християнської релігії, її впливу не уникнула й освіта. Майже кожен університет мав отримати схвалення церкви, у багатьох діяли теологічні відділення, у яких вивчалися канони релігії. Церква втручалася в усі сфери соціального життя, та в усі сфери навчання, суттєво обмежуючи розвиток фрагментів наук. Так, щоб стати університетом, навчальному закладу було необхідно отримати папську буллу про своє створення. Таким указом папа римський звільняв школу від контролю світської та місцевої церковної влади та узаконював існування університету. Права навчального закладу підтверджувалися привілеями – особливими документами, підписаними папами чи коронованими особами. Привілеї закріплювали університетську автономію (власний суд, управління, можливість присудження вчених ступенів), звільняли студентів від військового обов'язку. Міста, у яких з'являлися університети, відразу набували привілейованого статусу всередині країни.

В Середньовіччі ще зберігалася відносна відособленість субрегіонів, особливо на його ранньому етапі, коли найбільш придатні для господарчої діяльності території, освоєні за давнини, залишалися окремими «світами», будучи розділеними природними умовами. Однак актуальність етнічного компоненту зовнішньополітичної діяльності залишалася напрочуд незначною, його місце посідав конфесійний фактор, що пов'язано зі стрімким зростанням ролі релігії у житті соціуму та поширення сфери її впливу.

Середньовічні державні утворення переважно були поліетнічними. На Сході великі державно-політичні об'єднання імперського типу повсюдно створювалися на шляху завоювань, що мало своїм наслідком тривале збереження не тільки соціально-економічних привілеїв нового керівного прошарку, але й його етнічної меншості. Наприклад, за підрахунками істориків, у імперії Північна Вей – одній з держав, утворених на території імперії Хань, котра припинила своє існування на початку III ст., етнічні Китайці становили наприкінці IV – на початку V ст. всього 2% столичної служилої знаті, тобто панівна верства в столиці практично повністю була сформована табгачами, котрі підпорядкували собі населення іншого етносу.

Наступне століття зайняв двосдиний процес «китаїзації» колишніх кочівників, з одного боку, і з іншого – зближення соціально-правового статусу автохтонного населення, поступового відходу від принципу етнічної замкнутості правлячої еліти, підвищення в ній частки китайської аристократії [4, с. 15].

На Заході поліетнічність також належала до постійних соціальних атрибутів середньовічної державності. IV–VII ст., доба великого переселення народів, ставши піком міграційних потоків у всьому Середземноморському макрореґіоні, аж ніяк не поклала кінець